

Geschiedenis Schoonhoven als Nationale Zilverstad

René Kappers

Historische Vereniging Holland

Schoonhoven

16 mei 2009

- ontwikkeling van Schoonhoven als zilverstad
- het heden
- recent verleden en uniek erfgoed
- reis terug in de tijd
- schets van de middeleeuwse bakermat
- conclusies

Foto: Hans Breuer

Reputatie als Nationale Zilverstad

Goud-, Zilver- en Klokkenmuseum

Vakschool sinds 1895

- Goudsmeden
 - Zilversmeden
 - Juweliers
 - Graveurs
 - Uurwerkmaken
-
- 550 studenten
 - 50 docenten

Een bloeiende cultuursector

- Gilde St. Eloy
- 45 leden
- 67 'meesters'
- 25 g&z winkels
- 6 zilvergaleries

1990: Zilver in Beweging

Ontwerp: Jef Huibers.

Uitvoering: Jan van Nouhuys.

Jan van Nouhuijs “een zonnige wereld”

Jan van Nouhuys, 2000

Strakke sieraden.

Edelsmederij Bachmaier - Leltz

Bijzondere sieraden

“Bondgenoten”

FNV Bondgenoten, 2000

Alpha Art: Dick van de Lagemaat

Zes Zilvergalerieën en 25 open ateliers en juweliers

- Galerie 925
- De Watertoren
- Artis Causa
- Honar
- Goud- en Zilverwerk
- N.M Edelsmeden

Koninklijke belangstelling Regeringsjubileum, 2005

Foto: ANP

Foto: Rob Glastra

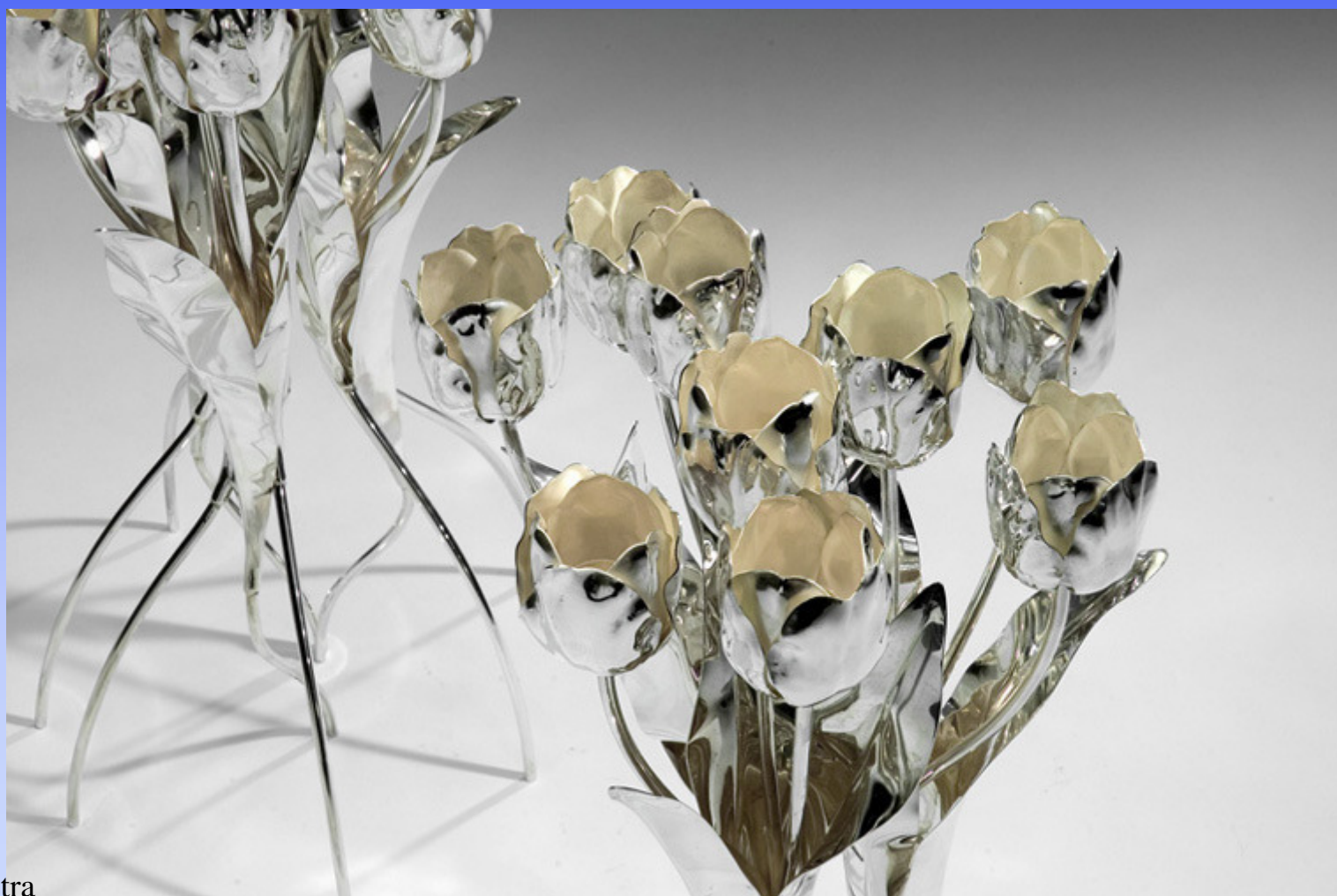

Foto: Rob Glastra

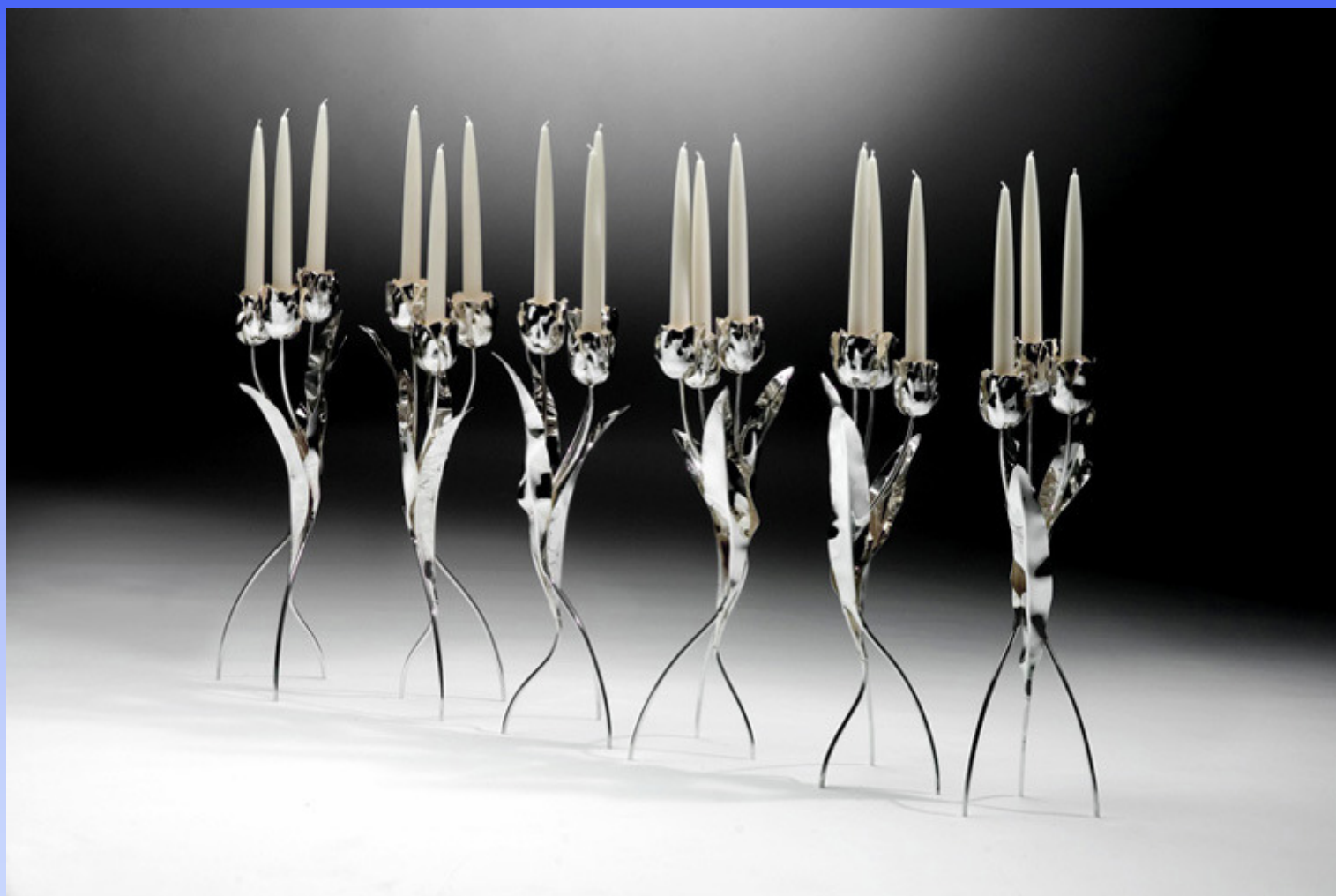

Foto: Rob Glastra

Nationale Zilverstad en Oranje.

Koning Willem III, 1882

1989, herbevestiging

Ref: Van der Krogt, 2007, p.78-80.
Kappers, Hofleveranciers, 2008

Hofleverancier fa. Rikkoert, 1996

1996 - heden

Arie Pluut I

27 april 1865

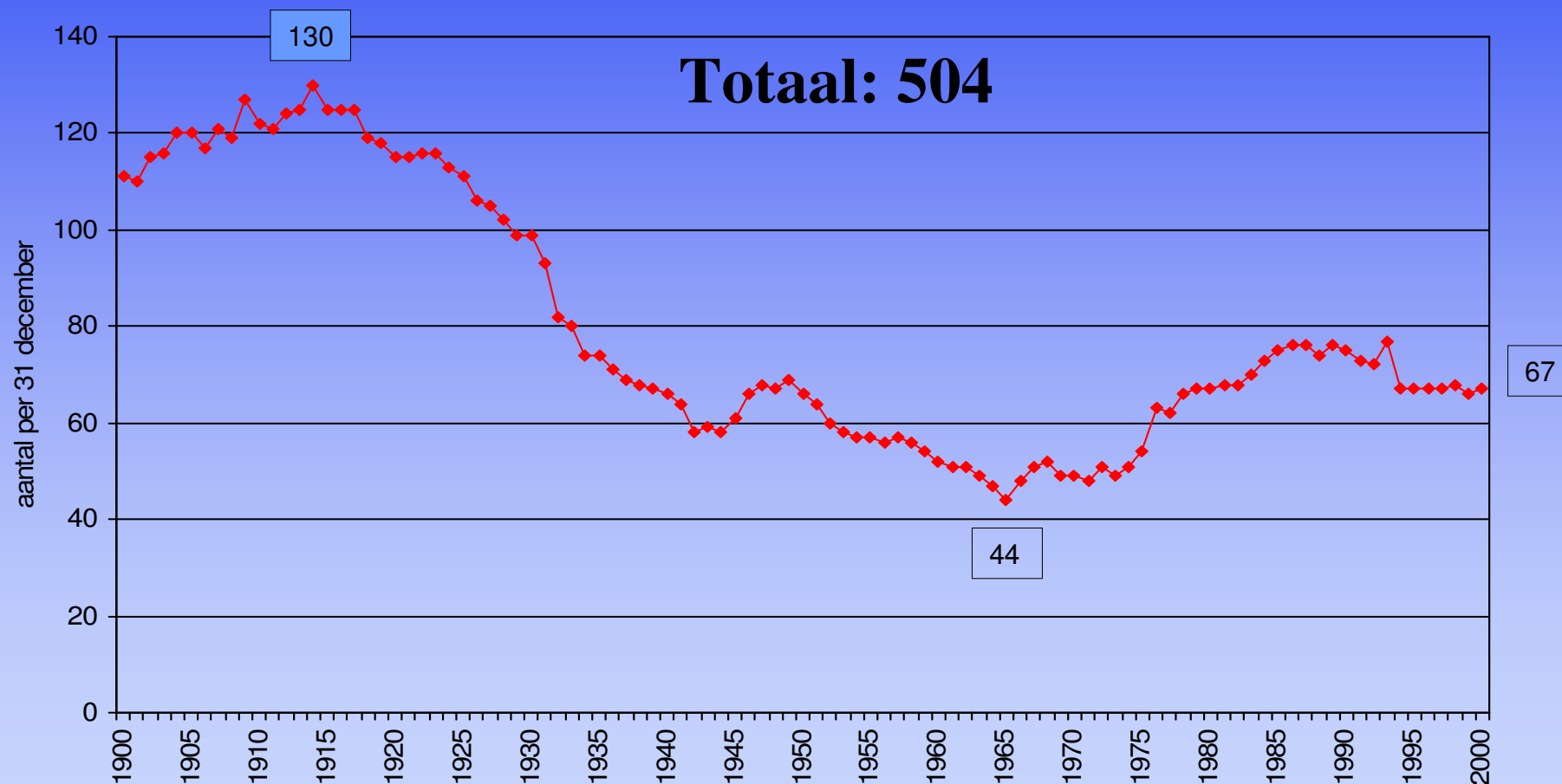
Scheepmakershaven, achterzijde Tol 2

5 september 2000

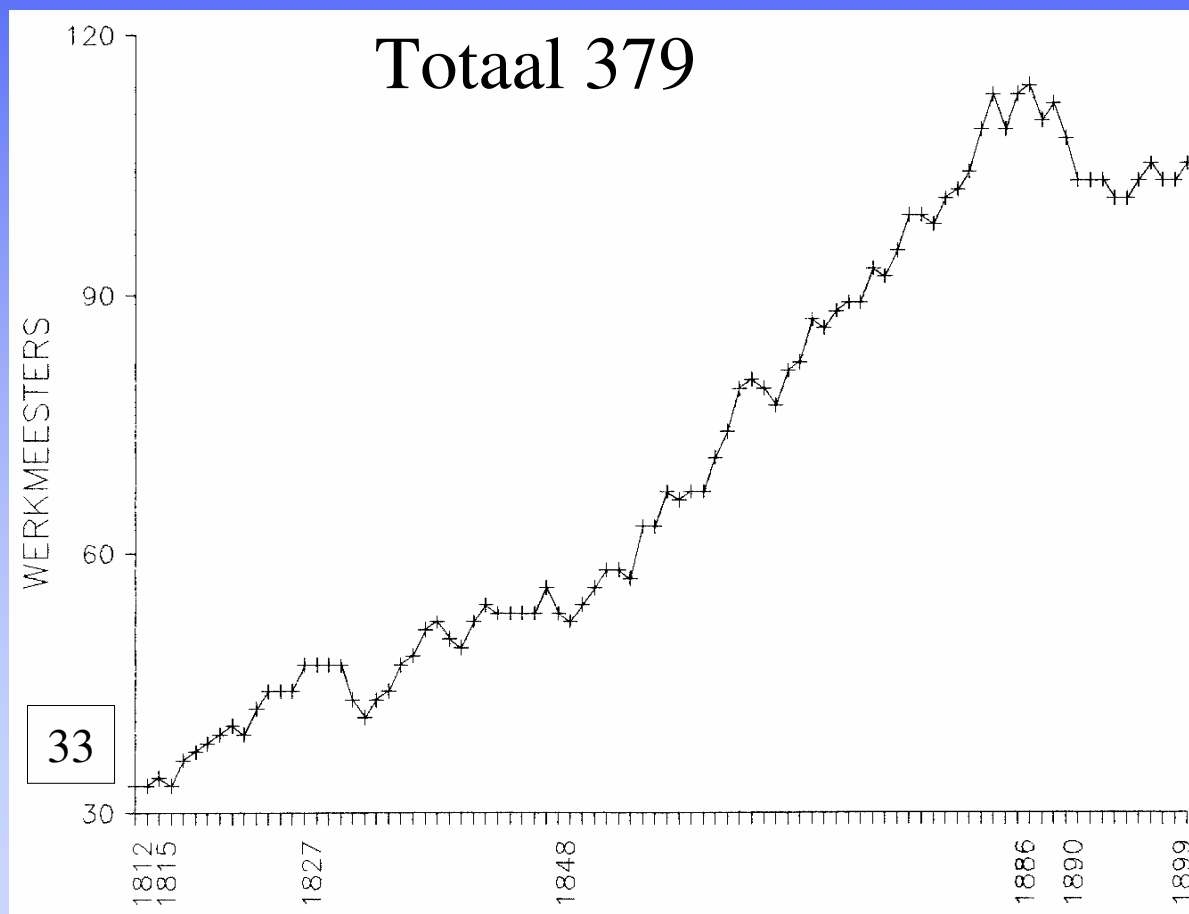

Goud- en/of zilvermeden in Schoonhoven, 1900 -2000.

Goud- en/of zilversmeden in Schoonhoven, 1815-1900.

Schoonhovens zilver

?

Schoonhovens Zilver;

Collectie Schoonhovens Edelambachtshuijs

1

5

3

4

2

A.Kuijlenburg, 1874, 1873
E.E.Denekamp, 1837, 1853
G.van Ewijk, 1836
D.H.Greup, ca.1850, 1838, 1858
Jacobus van Dam, ca. 1860

Schoonhovens Zilver

Dun en toch sterk: de prijs

Bak: 0,24 mm
Steel: 0,34 mm
4,3 gram

P.C.Burghoorn, ca.1890

Bodem: 0,33 mm
Deksel: 0,30 mm
42,4 gram

Johannes van den Bergh, 1893

Nicolaas Kooiman, ca 1900

Voet: 0.05 mm
0,9 gr

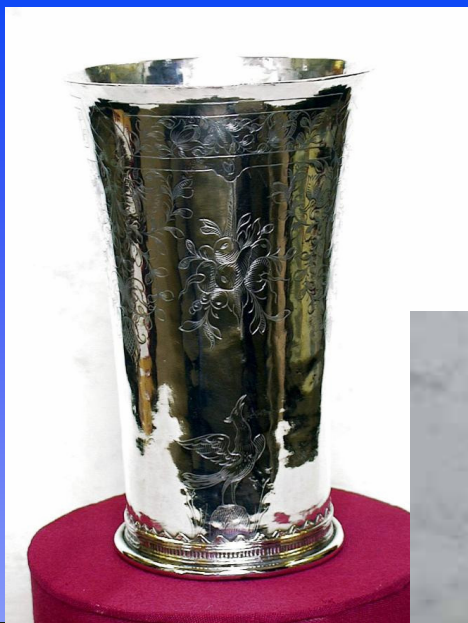

26,4 gram

Bastiaan Meijer, 1853

17e eeuw oudste stukken (12)

Edelambachtshuijs
De oudste ?
1630-'40

Evert van Kapel
1637-'52

Goris Vinkenbrink
Oudewater,
1656

Remonstrantse
Gemeente
ca. 1656

Graas, Jager, 2000
Luijt, 2001

Uniek Erfgoed zilversmids-werkplaatsen

- grote raampartij, kap, zolder en oven
- ruimtelijke situering

Interieur: de Stavelij

Foto: Collectie Van Holten
Zilverfabriek Huisman, Havenstraatsewal
vlnr: onbekend, Theunis Huisman,
Arie Brouwer, Jan Huisman, Janus Meijer

26

Erfgoed: het Vaandel St.Eloy

1936 bestuur

1862: Nijverheidsvereniging, 1895: De Teekenschool

Bestuur Nijverheidsvereniging 1936.

vlmr

G.van Geelen

G.J.van den Bergh

C.L.van Willenswaard

W.Hooijkaas

Jacq.G.J.Niekerk

C.de Goeij

Alex. Meijer

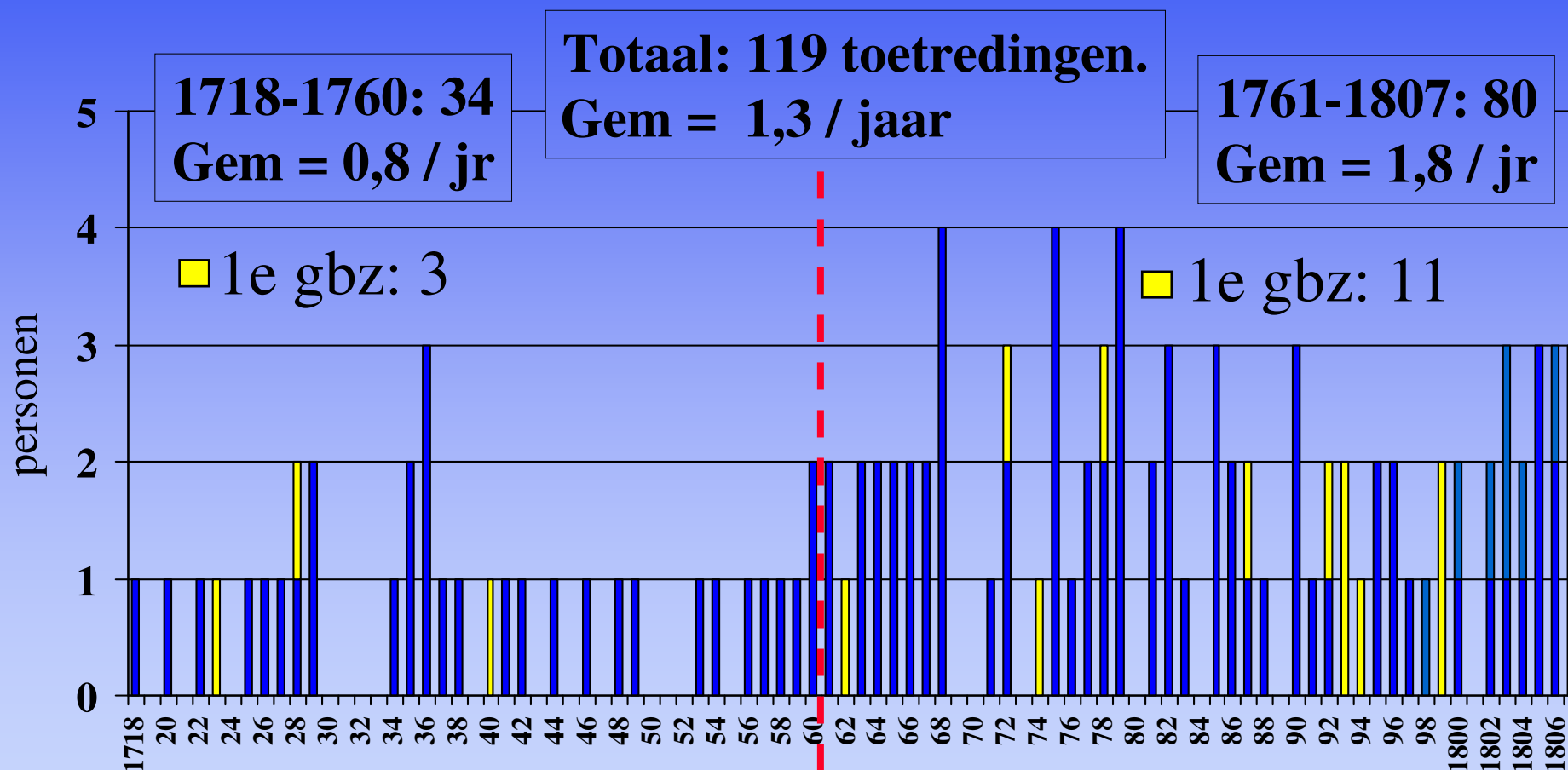
Eerste Steen voor de Teekenschool, de latere Vakschool, 9 sep 1895

Foto's: Coll. NGZ&KM

18^e eeuw

‘Toetredingen Goud- en Zilversmeden 1718-1807

Bronnen: Betaling aan het Weeshuis, Wh 117 t/m 123; Onderzoek Schoonhovense keurkamers, 2004.

1718-1807 is exclusief toetreding kashouders die wel, en exclusief opvolgende weduwen die niet voor het gilde betaalden.

Is inclusief 2 p.m. posten toetreding Boemendaal en van Oijen.

1807 is exclusief de 35 ‘jonge meesters’ van 13 november.

Kappers, 2006

Gilde keurkamer 1718

Halve intrederecht voor het Weeshuis

1705:

Bouw, gebruik en
onderhoud van
een Keurkamer.

1718:

Halve intrederecht
van G&Z-gilde
voor 't Weeshuis.

OAS 26: 27-8-1705, rekest
Wh 65: afschrift resolutie 31-10-1705
OAS 128: herziening 16-5-1718
Wh 117, 118: rekeing bouw; gilde betalingen
Wh 117-123: betalingen intrederecht.
Kappers, 2006

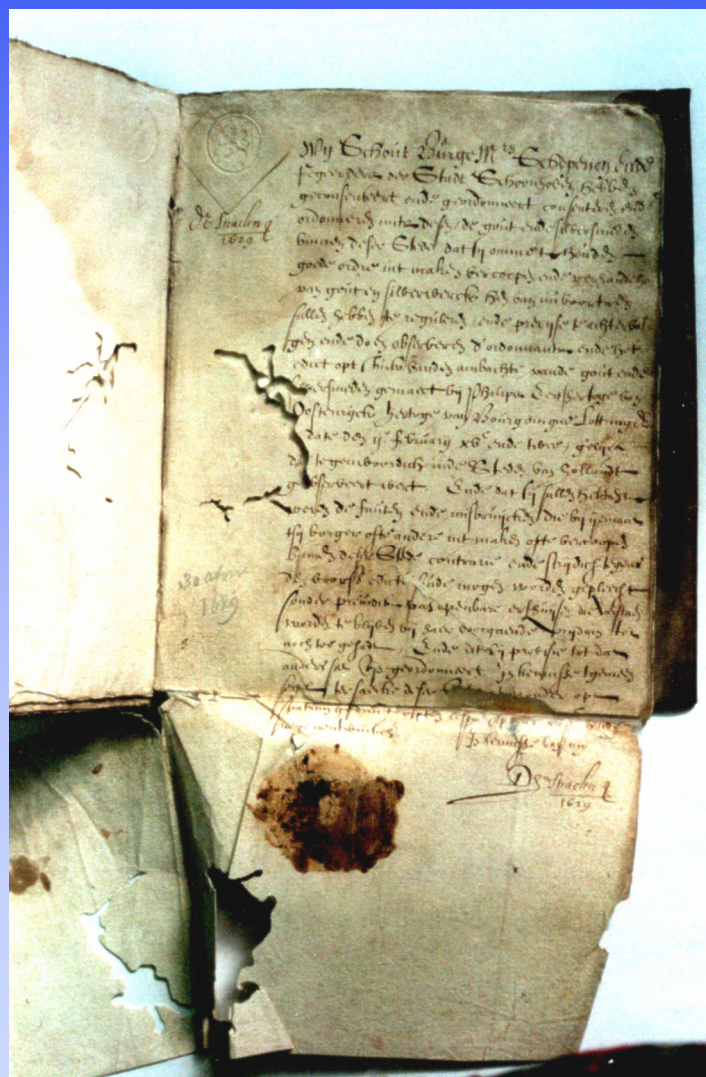

Gildenbrief Goud- en Zilversmeden: 30 April 1629

•Stadszegel in was.

Ref: OAS 2545 a.
Kappers, Luijt, HEK 1999.
Lugard, 1966.
Zegel, replica, Streekarchief Kr'waard

•Handtekening Daniel van Stralen Secretaris van Schoonhoven

Goud- en Zilversmidsgilde Amsterdam 1627

Met dank aan J.Luijt

Begin 17e eeuw

- 1609 Jan de goudsmid (?Jan Ariensz?)
- 1610, 1613, 1621 Adriaan Jansz Vosch, goudsmid, poorter
- 1613 Huber de goudsmid
- 1618 Jacob Jansz (van der Vliet), goudsmid, electeur 1618, vroedschap 1620, schepen 1620-1638, tesorier 1622, '23, '33
- 1619 Jacob Jansz, goudsmid, 1611 leerling Utrecht, 1619 poorter Sch.
- 1619 Jan Fokkers, goudsmid, poorter
- 1625 (+) Johan Rogeri, zilversmid
- 1627 Hendrik Joachimsz Smits, zilversmid
- 1631 Dirk Gijsbertsz, goudsmid
- >1633 Cornelis de Wilt, goudsmid

17^e eeuw totaal 56 bekend

De 16e eeuw

- 1536 Jan Aryaenss, 19 jaar (naar Utrecht; vd.Bergh 1990 p.167)
- 1542 Albert Albertss (naar Utrecht; vd.Bergh 1990 p.167)
- 1554, 1571, 1573 Barent Heinrics goudsmid, poorter (OAS 232, RAS 2294)
- 1561 Jan die Goudtsmit & wijff (CPM:Weesk.117)
- 1570 - 1609 Jan Ariensz, noord van "De Biesheuvel" (RAS 2351, 2352)
- 1571, 1573 Willem Barentsz, goudsmid (RAS 2294)
- 1579 Hubert de goudsmid
Gerrit Hendrix, goudsmid
- 1588 Gerrit Cornelis Groeneveld
- 1599 Bernardus van Burgh, goudsmid

Totaal 10 bekend

15e eeuw

- 1430, Pieter Wijersz, huurt de Goudsmitstoren voor 10 jaar (1428-1439, Pieter Wijersz, schepen)
- 1470, Pieter Weijer, goudsmid (Begeer)
- Wijer Pieter Wijersz, de goudsmid (1432 minderjarig) 1461, 1465, 1470;
de moeder is Margriet Ponstge Nijelandsdr
- Jacop Jansz de goudsmid (1448 minderjarig, 1452 meerderjarig) 1452, 1456, 1460, 1475 (1452: “... Jan van Brakels kint”;
de moeder is Hilletgen.

totaal 3 bekend

Weesboek Schoonhoven, hs Lugard
Jacop Jansz: p.107 (1448, 1452, 1456), 120 (1460), 147 (1475)
Wijer Pieter Wijersz: p.79 (1432), 121 (1465)
Weesboek Schoonhoven, OAS 2405,
Jacob Jansz: fol CXXIII vo (1448, 1452, 1456)

Pieter Wijersz 1430, OAS 1129 fol.66, 1470 Begeer 1981.
idem. schepen 1428-1439, Muilwijk 1989.

De oudste vermeldingen: 14e eeuw

- ... Mr.Heinric de Goudsmid (Gans, Rek.Blois)
- 1366 Willem de Goudsmid (Calkoen, Rek.Blois)
- 1367 Henric Barbier (Calkoen, Rek.Blois)
- 1368 Jan Michiels maakt op 't huis te Schoonhoven (Gans 1961)
- 1380/1395 Harman de Goudsmid in de Toren op het gat van de Haven (Begeer)

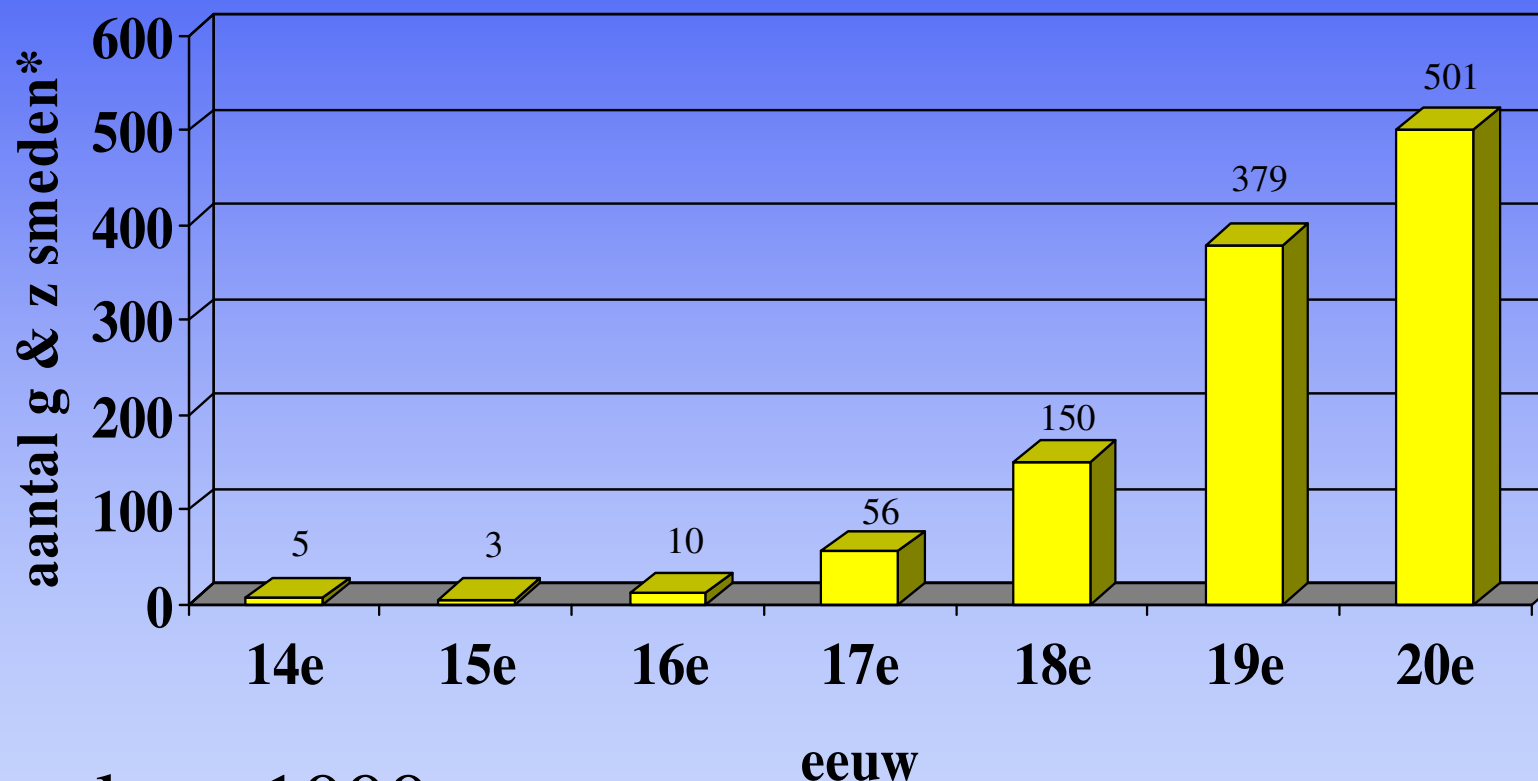
Gans, 1961
Calkoen, 1911
Begeer, e.a. 1981

14^e Eeuw totaal 5 bekend

Ontwikkeling van 1300 tot 2000

Aantal Goud- & Zilversmeden per eeuw

Totaal ca. 1000

oudst bekende vermelding: 1366

* inclusief opvolgende weduwen

Concentratie Edelsmeden in Schoonhoven

Jaar	Inwoners	G&Z smn	ratio
1398	3100	3	1: 1000
1432	3000*	3	1: 1000
1629	2890	9	1: 320
1663	2800*	9	1: 300
1691	2700*	15	1: 180
1745	2630*	27	1: 100
1780	2547	31	1: 80
1812	2367	33	1: 70
1885	4066	113	1: 35
1914	4840*	130	1: 37
2000	12.000	67	1: 175

Vergelijk:
Amsterdam
 18e eeuw, ca. 1: 750
Landelijk:
 ca. 1: 1250

Ref.
 Hesselink/Citroen, 1997
 Lucassen, 2000

* schatting inwoners o.g.v. interpolatie

Goud en Zilver: de klanten ?

- Adel, de kerk, bestuurlijke elite
kloosters, baljuw, stadhouders, kastelein,
de gilden en hun bestuurders
(Utrecht, Den Bosch, Den Haag, Leeuwarden)
- Rijke ambachtslui en kooplieden
(Amsterdam, Rotterdam, Dordrecht)

In Schoonhoven ? Onzin !!! Hoewel ...

14e Eeuw: bouw en handel.

- De grote of Bartholomeus kerk, 7 altaren, 1e h. 14e eeuw
- Karmelietenklooster ca. 1340
- St.Elizabeth klooster, < 1393
- St.Agnes, < 1399
- Emmaus- of Cellebroedersklooster, 1393
- Klooster van St.Michiel alias De Hem, 1396
- Heilige Kruis Kapel, < 1389
- Huis v.d. Commanderij der Duitse Orde, 1390
- “... eind 14e eeuw een intens godsdienstig leven.”

Schoonhoven 1400: "een intens godsdienstig leven"

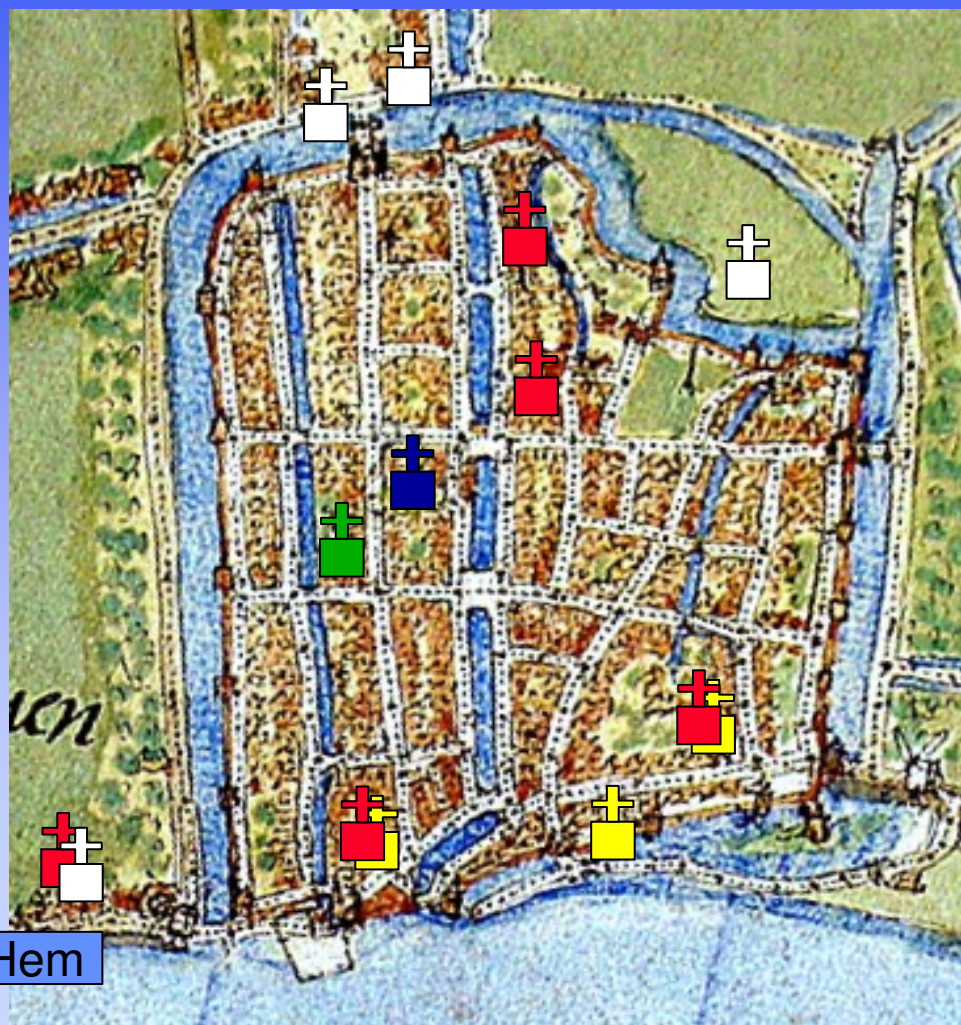
 parochiekerk (1)

 kerk (3)

 klooster (5)

 kapel (4)

 commanderie (1)

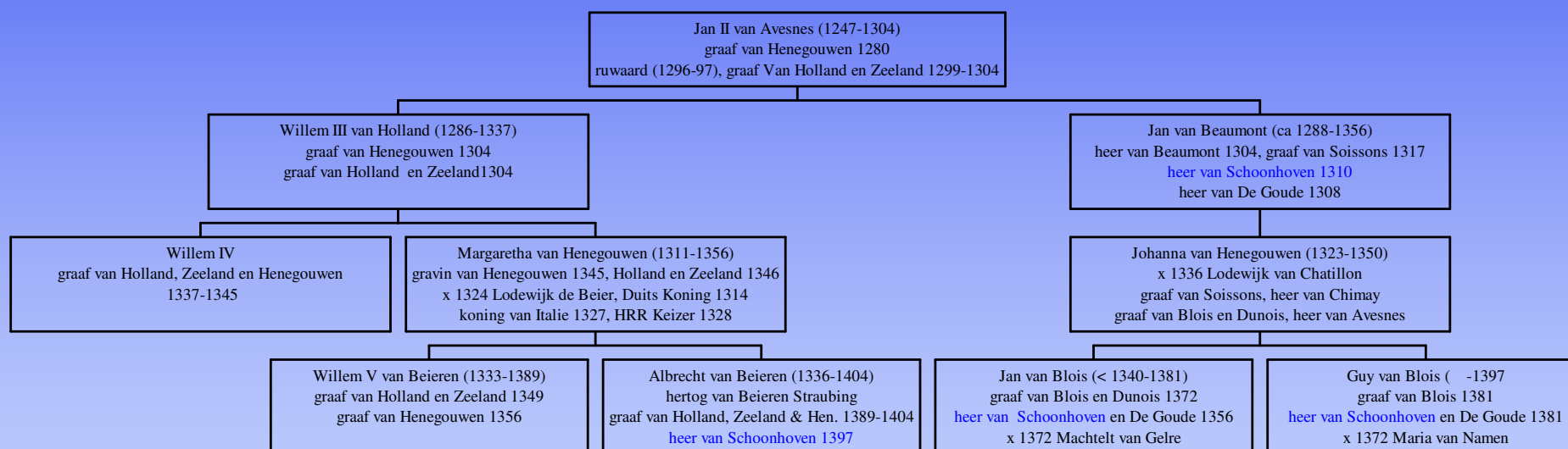

14e Eeuw: bouw en handel.

- drie jaarmarkten
- tolvrijdom, 1322
- de waag < 1356
- molens < 1356
- lakenhal < 1362
- gasthuis < 1357
- Grote Kerk ca. 1340
- 5 kloosters ca. 1400
- kasteel, ca. 1250; 1320
- stadhuis < 1359
- waterwerken,
 - < 1387 Steenenbrug,
 - < 1349 een dam,
 - 1349 een spui
- 1,6 km stadsmuur,
20 torens, 6 poorten en
versterkte huizen, ca. 1320

De heren van Schoonhoven en de graven van Holland, 14e eeuw

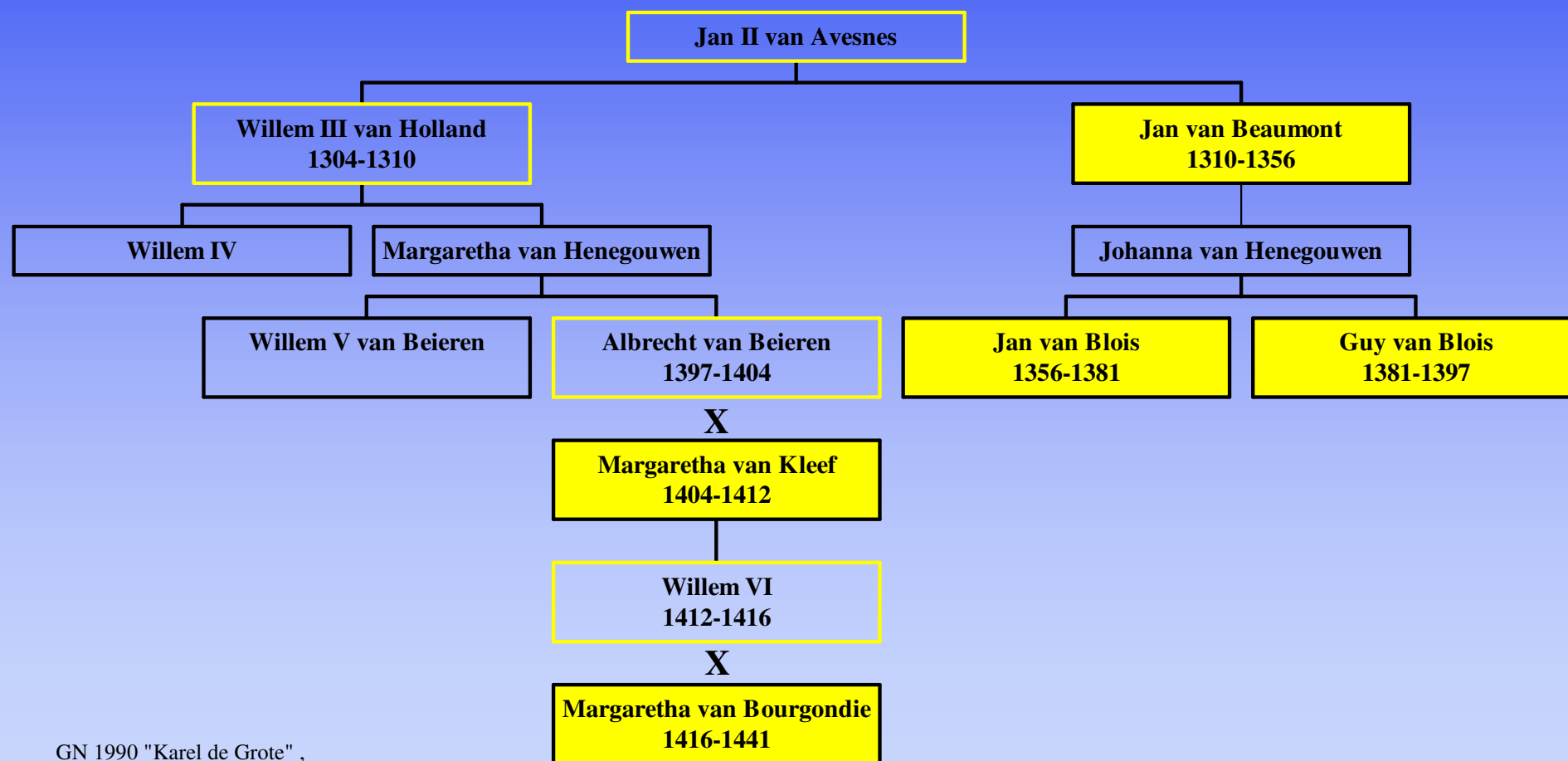
Bron: GN 1990 "Karel de Grote" , p.372, 381, 383, 388, 419.

Smit 1955, p.110.

Waller Zeper 1914

De heren van Schoonhoven: vorsten

GN 1990 "Karel de Grote" ,
p.372, 381, 383, 388, 419.
Smit 1955, p.110.
Waller Zeper 1914

Heren en Vrouwen van Schoonhoven

- Jan II: ? - 1304
- Willem III: 1304 -1309
- Jan van Beaumont: 1309 - 1356
- Jan van Blois: 1356 – 1381 (hertog van Gelre 1372-1379)
- Guy van Blois: 1381 - 1397
- Albrecht van Beieren: 1397 - 1404
- Margaretha van Kleef: 1404 - 1412
- Willem VI: 1412 - 1416
- Margaretha van Bourgondie: 1416 - 1441

Waller Zeper, 1914, Bijl.II, no.387

Smit, 1995

Jacobs, Hertogdom Gelre, 2003

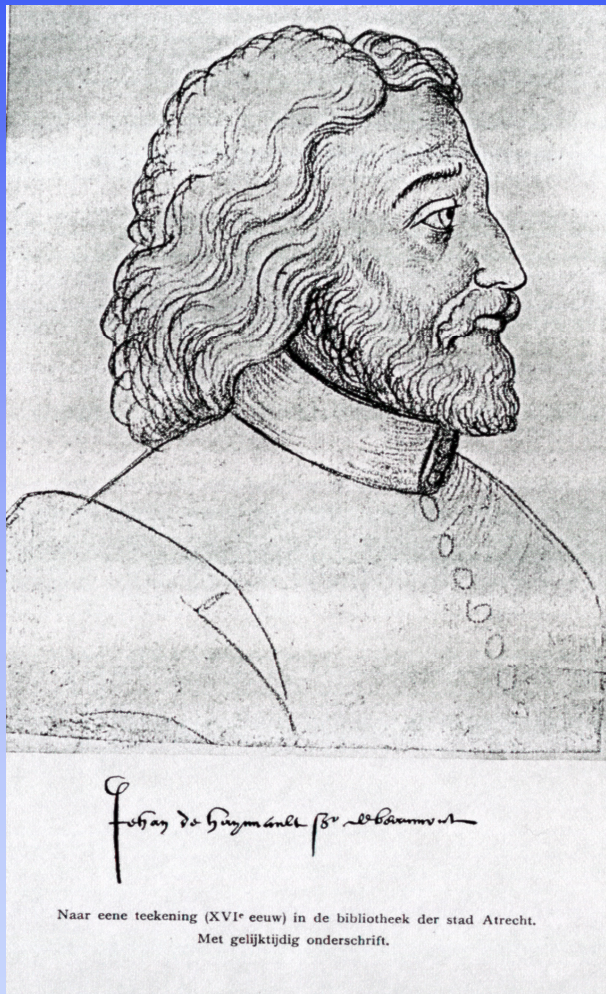

Heren en Vrouwen van Schoonhoven

- 1441 Filips van Bourgondie, de Goede.
- 1468 Karel van Bourgondie, de Stoute.
- 1478 Maximiliaan van Oostenrijk
(als voogd van zijn vrouw Maria van Bourgondie).
- 1482 Maximiliaan van Oostenrijk
(als voogd van zijn kinderen).
- 1497 Filips van Oostenrijk, de Schone.
- 1507 Maximiliaan van Oostenrijk
(als voogd van zijn kleinzoon prins Karel van Spanje).
- 1515 Prins Karel van Spanje (de latere Karel V).
- 1555 Filips van Spanje (Filips II)

Jan van Beaumont, heer van Schoonhoven 1309 - 1356

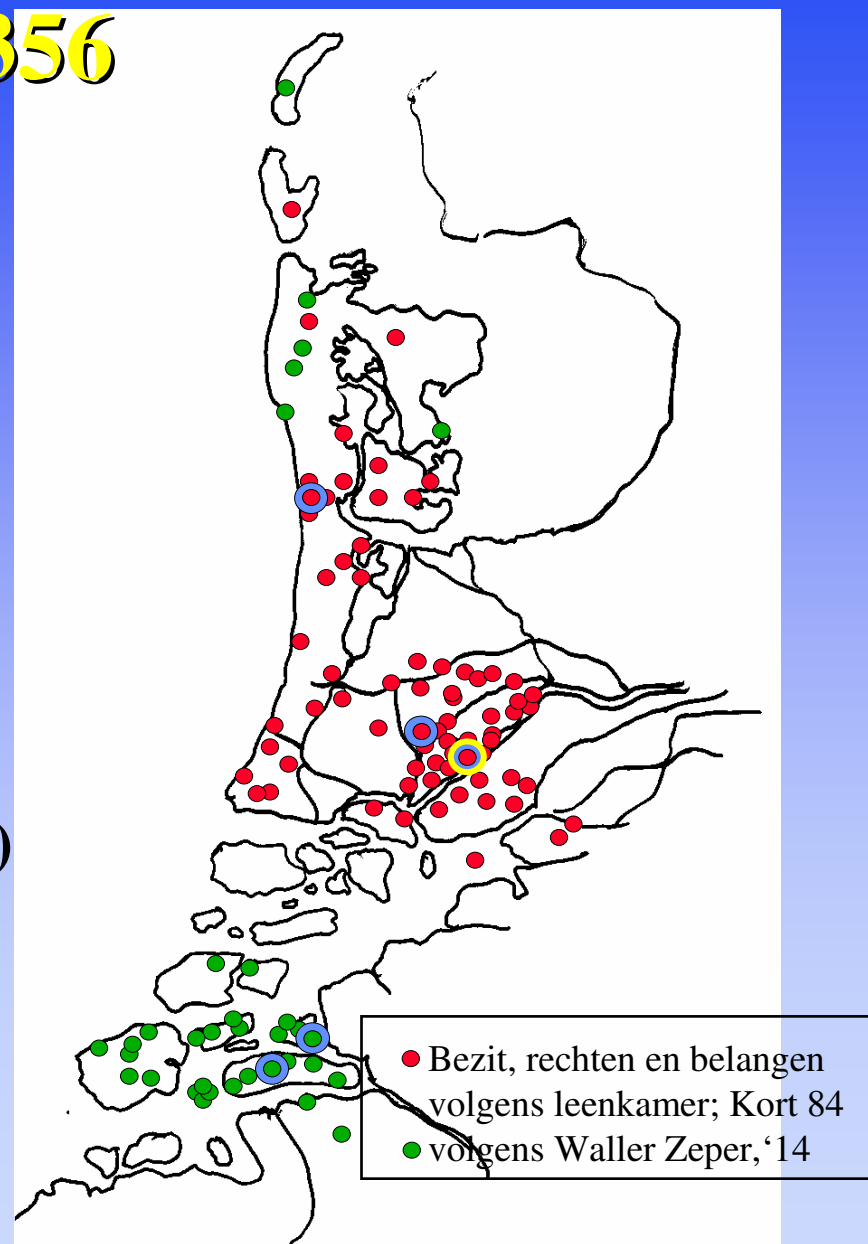

Naar eene teekening (XVIe eeuw) in de bibliotheek der stad Atrecht.
Met gelijktijdig onderschrift.

3 / 5 steden:

- Beverwijk
- Gouda
- Schoonhoven

- Goes (1366)
- Tholen (1405)

- Bezit, rechten en belangen volgens leenkamer; Kort 84
- volgens Waller Zeper, '14

Bronnen: Waller Zeper, 1914

De Boer, Cordfunke, 1995

Kort, 1984, 1985

Kaart naar: Blaeu, Theatrum Orbis Terrarum

Kappers, 2009

Cox, 2005

Kappers, Mentink, 2006

Schoonhoven

14e eeuwse centrum residentie en hof

**Jan Graaf van Blois, Heer
van Schoonhoven, Gouda,
< 1340 - 1381**

- Eén van de twee Hollandse vorstenstadjes
- Jan van Blois' hof en residentie;
hij spreekt “Diets”
- voornaamste literaire centrum in Holland;
pas na 1387 verschuiving naar
“Die Haghe”
- zijn hof in Schoonhoven kon lang in eer en
heerlijkheid de vergelijking met Den Haag
doorstaan.

Jan van Blois: pracht en praal

- zilveren gordel, verguld, 3 scot min 1 marc
- zilveren gordel, verguld, voor de heer van Putten, 3/4 ons
- gordel met vergulde letters "aenkeer" voor Jan van Casteler toen hij ridder werd, 3 marc min 3 1/2 scot
- een grote vergulde S met een spreuk en een jonkvrouw, 7/4 ons zilver, 3 1/2 marc, 3 1/2 scot
- een verguld zilveren schijf met 2 bossen struisveren, 8 scot
een armband van goud en paarlen, 26 mott
- een vergulde en geemailleerde ring, Elias Scerpswaert

Uit die tijd en omgeving

Jan van Blois: pracht en praal

- **Jan Michiels** maakt op het huis te Schoonhoven een gouden riem, twee gouden knopen, ...paarlen...stenen...
- een riem en twee knopen van fijn goud
- **Heinric de goudsmid**: 7 verguld zilveren schijven, binnenin geemailleerd, met de orde van Brabant, 1 marc 10 scot zilver
- **de goudsmit te Schoonhoven** had wat gemaakt aan 't juweel dat de koning van Frankrijk mijn heer gaf, welke hem ook een gordel had gegeven
- ... "weste" ... (Elyas Scerpswert)
- ...riem mitten wilde mannen (idem)

Gordel, riem

Schoonhoven: > 130 jaar Residentie en 40 jaar Hofstad

- "De staat die zij (de graven van Blois te Schoonhoven, rk) in hun hoven voerden was groots en trok Westeuropese aandacht".¹⁾
- "Het literair-culturele leven aan het Bloise hof is een afzonderlijke studie waard, ..."²⁾

1) Smit 1995, p.142

2) Oostrom 1987, p..310

conclusies

- de bakermat van Schoonhoven als zilverstad heeft gelegen in het hof van Blois
- met adel en (vermoedelijk) ook ‘de kerk’ als eerste klanten
- er continuïteit is van het midden van de 14^e eeuw tot heden
- de Bloise rekeningen binnenkort meer inzicht zullen kunnen geven
- het recente erfgoed van de zilverstad, zoals unieke werkplaatsen, ook behouden moeten blijven

Geschiedenis Schoonhoven als Nationale Zilverstad de moeite waard.

Dank u wel

Historische Vereniging Holland

Schoonhoven

16 mei 2009

literatuur

- Baarsel, Mieke van. Een eeuw Vakschool. Geschiedenis van de vakschool voor goud- en zilversmeden en horlogemakers in Schoonhoven. Schoonhoven: De Vakschool; 1995; ISBN: 9080231019.
- Barjesteh van Waalwijk van Doorn, L. A. F, Kwartierstatenboek Koninklijk Nederlands Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde 2000, Koninklijk Nederlands Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde; 2000.
- Begeer, S. A. C.; Hak, I., en Linhart-du Clou, L. Zilversmeden van de stad Schoonhoven, 1600-1900. Schoonhoven: Nederlands Goud-, Zilver- en Klokkenmuseum; 1981.
- Bergh-Hoogterp, Louise E. van den. Goud- en zilversmeden te Utrecht in de late middeleeuwen. Utrecht: SDU, 'sGravenhage; 1990; ISBN: 9061791030.
- Boer, D. E. H. de en Cordfunke, E. H. P. Graven van Holland, Portretten in woord en beeld (880-1580). Zutphen: Walburg Pers; 1995; ISBN: 90 6011 915-0.
- Calkoen, G. C. De graven van Blois als Hollandsche Leenmannen in hun betrekkingen hier te lande en in hun goed. Aantekeningen uit de rekeningen van de heren Jan en Guy van Blois. Bewerkt in chronologische volgorde in verband met C.J. de Lange van Wijngaarden: Geschiedenis der heeren en Beschrijving der stad van der Goude, 1813. 1911.
- Cox, J. C. M. Repertorium van de stadsrechten in Nederland. "Quod vulgariter statreghte nuncupatur". Den Haag: VNG uitgeverij; 2005; Werken der stichting tot uitgaaf der bronnen van het oud-vaderlandse recht; v. 33. ISBN: 90 3227983 1.
- Gans, M. H. Juwelen en mensen. De geschiedenis van het bijou van 1400 tot 1900, voornamelijk naar Nederlandse bronnen. Amsterdam: J.H.de Bussy; 1961.
- Graaf, Ronald P. de. Oorlog om Holland 1000-1375. Hilversum: Verloren; 1996; ISBN: 90-6550-278-5.
- Graas, Tim en Jager, Gemke. Het oudste Schoonhovense zilver nader beschouwd. Enkele nieuw ontdekte stukken en een misverstand over de vervaardiging van bekers. in: Rijen, Jean-Pierre van, eindredactie. De Stavelij in zilver. s.l.: Nederlandse Zilverclub; 2000; pp. 67-83.
- Jacobs, I. D. (eindred.) Het hertogdom Gelre. Geschiedenis, kunst en cultuur tussen Maas, Rijn en IJssel. 2003: Uitgeverij Matrijs; 2003.
- Kappers, R. Goud- en zilversmeden in Schoonhoven. De ontwikkeling van het aantal werkmeesters in de 19e eeuw. Een kwantitatieve benadering. Zilvercahier nr. 2.1, Stichting Vriendenkring van het Nederlands Goud-, Zilver- en Klokkenmuseum; Schoonhoven, 1996 Sep 8.
- Kappers, R. Hofleveranciers in Schoonhoven. Van welke Schoonhovense hofleverancier was het wapenbord in de Zilverkamer? Historische Encyclopedie Krimpenerwaard, HEK. 2008; 32 (4):151-161.

literatuur, vervolg

- Kappers, R. Schoonhoven: keurkamers en regels 1705-1809. De Gildekeurkamer, de Keurkamer van het Koninkrijk Holland van goud- en zilversmeden en hun regelgeving. Zilvercahier nr. 6.1, Stichting Vriendenkring van het Nederlands Goud-, Zilver- en Klokkenmuseum; Schoonhoven 2006 Nov 30.
- Kappers, René en Mentink, Dick. Schoonhoven, meer dan 725 ? Stadsrechten als ontwikkelingsproces in drie stappen. Historische Encyclopedie Krimpenerwaard, HEK. 2006; 30 (1):21-34.
- Kappers, R. Goud- en zilversmeden in Schoonhoven: 20e eeuw. De kwantitatieve ontwikkeling van het aantal goud- en zilversmeden in de 20e eeuw. Zilvercahier nr. 7.2, Historische Vereniging Schoonhoven; Schoonhoven 1 dec 2008.
- Kappers, R. Schoonhovense kwantiteiten in de 19e eeuw. Knechten en kilo's; produktiviteit, marktaandeel en techniek. In: Rijen, Jean-Pierre van, redactie. De Stavelij Jaarboek. Nijmegen: De Zilverclub; 2002; pp. 71-82. ISBN: 90-807573-1-4.
- Kappers, René and Luijt, Janjaap. Het Schoonhovense Goud- en Zilversmedengilde: de Gildenbrief anno 1629 ! De jaarletters sinds 1632 ? Verslag van een zoektocht. Historische Encyclopedie Krimpenerwaard, HEK. 1999; 24(3):66-90.
- Kort, J. C. Leenkamers van de Graven van Blois, 1282-1650. Ons Voorgeslacht. 1984; 33-46, 132-143, 377-389, 494-525.
- Krogt, M. R. van der Koenheim A. J. M. Brederoo P. 200 jaar hofleveranciers in de Lage Landen. Magenta Fluwijn; 2007 31.
- Lugard jr., Gerh. J. De zegels en het wapen van Schoonhoven. Zegels en wapens van steden in Zuid-Holland. 1966.
- Lugard jr., Gerh. J., stadsarchivaris. Schoonhoven's filigrain. Historie van de Zilverstad in acht hoofdstukken. Met tekeningen van: Neven, G. Schoonhoven: Drukkerij Van Nooten; 1968.
- Luijt, Janjaap. Het meesterteken "GVB" op de avondmaalsbekers van Oudewater. De Stavelij. 2001; 16(1):3-4.
- Luijt, Janjaap. Resolutieboeken van het Utrechtse Zilversmedengilde. Eigen uitgave; 1997 Dec 1; ISBN: 90 804014 12.
- Muilwijk, P. Vijf eeuwen stadsbestuurders van Schoonhoven, 1297-1795. Gens Nostra. 1989; 134-202.
- Oostrom, F. P. van. Het woord van eer. Literatuur aan het Hollandse hof omstreeks 1400. Amsterdam: Meulenhof; 1987; ISBN: 90-290-3720-2.
- Schmidt-Ernsthausen, A. A. M. Archief van de graven van Blois, 1304-1397. Den Haag: Rijksarchief in Zuid-Holland; 1982. Schmidt-Ernsthausen, A. A. M. Index op: De graven van Blois als Hollandsche Leenmannen in hun betrekkingen hier te lande en in hun goed. Aantekeningen uit de rekeningen van de heren Jan en Guy van Blois. Bewerkt in chronologische volgorde in verband met C.J. de Lange van Wijngaarden: Geschiedenis der heeren en Beschrijving der stad van der Goude, 1813, door Jhr.G.G.Calkoen, Utrecht 1911 en 1913. Leidschendam: 1993.

literatuur, slot

- Schmidt-Ernsthausen, A. A. M. Index op de registers, inventarisnummers 1,2 en 3, in het archief van de Graven van Blois, en op het Register Blois XV, inventarisnummer 400, in het Archief van de Graven van Holland. Leidschendam: 1997.
- Schoute, C. R. e.a. Het klooster Sint Michiel in Den Hem buiten Schoonhoven. Historische Encyclopedie Krimpenerwaard, HEK. 1995; 20(3,4):3-160.
- Smit, J. G. Vorst en onderdaan. Studies over Holland en Zeeland in de late middeleeuwen. Leuven: Peeters; 1995; ISBN: 90-6831-715-6.
- Visser, J. C.; Elsing, Th. M.; Hendriks, P. A., and Wegner, J. G. Schoonhoven en Nieuwpoort. in : Hendriks, P. A.; Leupen, P. H. D.; Visser, J. C., and Wegner, J. G., redactie. Historische stedenatlas van Nederland, aflevering 5. Rothfus, Th., (tekenwerk kaarten). Delft: Acta Collegii Historiae Urbanae Societatis Historicorum Internationalis, Delftse Universitaire Pers; 1990.
- Waller Zeper, S. A. Jan van Henegouwen, heer van Beaumont. Bijdrage tot de geschiedenis der Nederlanden in de eerste helft der veertiende eeuw. 's-Gravenhage: Martinus Nijhoff; 1914.
- Werkgroep Middeleeuwse Vorstenkwartieren der NGV. Karel de Grote. Gens Nostra. 1990; 45 (10-11):361-508.